

Vasárnap, jan. 20. „Két pisztoly.“ Eredeti népszimű 3 szakaszban. Irta Szilgietei. Olyan ez a darab, mint egy agguzás, a ki elhervadt szépsége iránt még érdekelt kelteni képes.

Hétfő, jan. 21. „A vén székely vagy: utolsó tatárfutás.“ Eredeti történelmi dráma 3 felv. Irta Benkő Kálmán. Benkő több gyenge sziművet írt már, ez a mostani a legerősebb a gyengék között. Hatását a sok látvány segítette elő, van benne erős ágyúzás, zenélés, éneklés, fújók dobolják a Rákóczy-indulót, sőt még három felkantározott ló is szinpadra kerül — de azonkívül is a szerző igyekezetét nem lehet eltagadni. Azért a szerzőt szokás szerint kibírták. A szereplők tettek a mit tehettek. Az előadás folytán ezen u. n. történelmi, tatárfutásos drámában a Rákóczy-indulót is eljátszák, hogy azok is hallják, a kik már akkor rég meghaltak, midőn a Rákóczy-indulót kigondolták.

Kedd, jan. 22. „Dinorah.“ Vig opera 3 felv. Meyerbeertől.

Szerda, jan. 23. „Házassági három parancs.“ Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szilgietei.

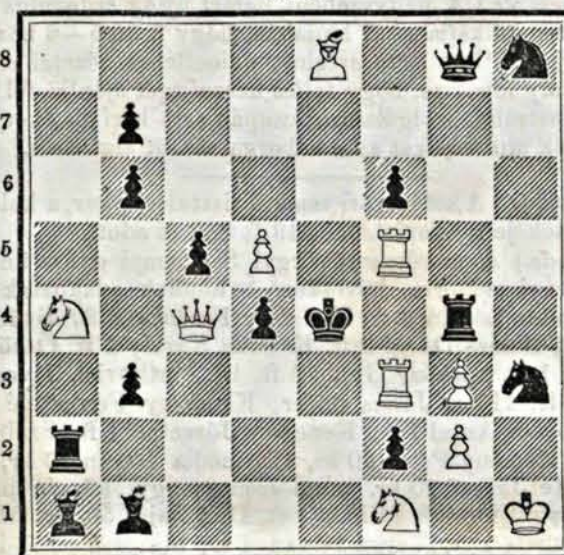
Csütörtök, jan. 24. „A falusiak.“ Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szilgietei.

SAKKJÁTÉK.

57-ik sz. feladvány. — Loyd Sámueltól (Amerikában).

Megjelent a „The Era“-ban.

Sötét.

Világos.

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

Az 52-ik sz. feladvány megfejtését, hosszúsága és tértánya miatt a jövő számra kellett halasztanunk.

Rövid értesítések. Vespér: Fulöp József. Üdvözlökjék önt új hivatalában. Egyszermind reméljük, hogy ön, ki egy éven át volt primipilus a megfejtők sorában, a hivatalos gondok mellett sem adja ki kezéből a zászlót, melyet mindig az első sorban lobogtatott. — M. Sziget: W. B. Az 51. sz. f. megfejtése helyes. A 49. sz. f. felállítás hibátlan.

Szerkesztői mondanivaló.

5488. Vaz. I. A. Részvételt olvastuk azt a kissé hosszú tudósítást, melyből kitűnik, hogy ön a Vácson működő színtársulat mind férfi-, mind nőtagjaival igen meg van elégedve, különösen azon t. cz. művésznővel, „ki mint családny tündéri hona rengeti sziveinket.“ Csak hogy az efféle igen sokszor mondták már el másokról is.

5489. Felső-Nyárad. D. G. A kérdézet lapot ugyan még nem láttuk, de úgy halljuk, hogy végre megindult. Ára félveknél 2 ft. 50 kr. A pénz a szerkesztő vagy a lap czime alatt kézhöz jut.

5490. Kuruc Péter. Borvirágok. Rosz utra tévedt vad poétai enyelgések. Holmi kurtakorcsmákban talán akad közönsége az effélének:

„Én nem tudom, mostanában
Mindent olyan szomjas vagyok,
Pedig már az orrom hegyén
A borvirág szintugy ragyog.
Egyébiránt nem vagyok én
Az orromra olyan kényes,
S én azt tartom — hogy a táj is
Ha virágos, ugy regényes.“

És ha lenne egész pofám
Olyan vörös mint paprika, —
Innám a bort mindég egyre:
Mint vizet a bölömbika.

(Bocsánat a közzétételért!)

5491. Puezincz. Cz. R. Az ezer példány 10 fért kiállítható. Ekkor meglesz benne a kívánt fordításon kívül az eredeti szöveg is. A megrendelést nyomdánk szívesen teljesíti. Kérjük a választ.

5492. Borberek. Sz. I. Irodalmi rovatunk folyvást figyelemmel kíséri a hazai irodalmi mozzanatokot s ön kérdéseire sokszor adhat választ. Hogy hirdetési rovatunkat e lapok kiadásán kívül könyvtársaink csak ritkán veszik igénybe, az bizonyosan nem nagy hasznukra történik sem nekik, sem az irodalomértelők közönségnek — de erről nem tehetünk.

5493. N-Szombat. M. F. Engedje el nekünk e levél közlését. L. G. lélektani követeztése talán meg van benne czáfolva, de mit nyernék ezzel, ha tényekkel nem bizonyíthatjuk állításunkat? Kíméletet érdemlő, gyengéd magánviszonyokat érint a levél, pedig azoktól távol akarunk maradni.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

5494. Hérbáza. K. S. Már minap kellett volna megírunk, hogy a frakk megékezt s a nemzeti színház titkárnak átadott.

5495. Pankofa. K. J. A tudósítás meglepő, de azért, ha a viszonyokat combinaljuk, most is lapunk előbbi állítása mellett kell maradnunk.

5496. Az elátkozott vár. Tanácsadóra nem sok érkeztünk van. A tanulmány és folytonos gyakorlat lesz önnek legjobb tanácsadója. Örömmel látjuk a szorgalmat és komoly akaratot.

5497. Kisfalud. N. M. Az idézett könyv, mely a rendőrség által betiltott könyvek közé tartozott, francia nyelven írt életrajza Petőfinék s méltatása irodalmi működésének. A költő halálára nézve semmi új adatot nem tartalmaz.

5498. Madaras. H. S. A felszólítást még egyszer közöltük az illetővel. Kilátásunk van, hogy jó sikere lesz Ellenkező esetben lapunk hirdetési közé kérjük a cikket intézni.

5499. Gondolatok a Bilak hegyen. Nemes, hazafiai érzelmek, de oly divatból kiment s a mai versírás természetével meg nem egyező formában, mely a költemény ki nyomtatását nem teszi kívánatosá. Mi annál nagyobb meglepéssel olvastuk végig, mert tudtuk, hogy egy 70 éves agg írja e lelkes sorokat; ki ne örvendene, midőn látja, hogy öregeinkben is szent lánggal ég a honszerelmé tüze? — Nagy örömről válik az is, hogy az általunk kiadott Szózat oly melegen fogadtatt, s hogy már a Székelyfölddel határos szászok is kezdik énekelni. Fogadjon ön szives üdvözlötlenket.

5500. Egy csapással két legyen. Természetihven írt mulatságos történet. Közölni fogjuk, mihelyt térnyerünk.

5501. Elkészett ujvi köszöntő. Bizony elkészett. Lesz még ujesztendő!

Nyílt tér.*)

— Felhívás. 1859-ik évi martius hóban előfizetem 2 fttal Simonffy Kálmán ur „Tárogató“ című zenevállalatára, mely ugyanaz évi majus hó végére volt megjelenendő. — Ugyanezen évi majus hóban előfizetem Eltér Antal ur „Dal és Zongora“ című zeneművére, mely junius hó végére ígértetett. — (Most jelent meg. Szerk.)

Végre: november hóban küldöttem Bécsbe Koloniz László urnak 3 ft 30 krt, az általa kiadandó, s az év végére ígért tánczeneművekre. Jóllehet egy, sőt illetőleg másfél év eltelt, mindedig semmit sem kaptam, sőt nem jut eszembe, hogy a fennsített urak e tárgyban nyilatkoztak volna ezen becses lapokban, az előfizetési hirdetést pedig ezekben közlék.

Szeretem hinni, hogy a művek meg nem jelenését nem a szerzők hibája, hanem egyéb okok akadályozták, de hogy ennyi idő óta késedelmöket nem igazolták, mindenesetre saját hibájuk részint előfizetőik, részint az irodalompartolók iránt átalában. — Nagy-Bajom, jan. 2. — Hirtling Boldizsár.

* E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naplár	Gör.-orosz naplár	☉ Nap- kelet nyug.		Izraelit. naplár	☾ Hold- kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Január — Február		Jan. (6)	6. p.	6. p.	Sebat	6. p.	6. p.
27	Vasár. F. Ar.sz. Ján.	F. Marg.	15	A2	Theb.	7	34
28	Hétfo Nagy Károly	N. Kár.	16	Péter sz.	7	82	4
29	Kedd Szal Ferencz	Adelg.	17	Antal ap.	7	31	4
30	Szerda Martina szüz	Ypoly	18	Athanaz	7	30	4
31	Csütört Nolosk. Péter	Virgil	19	Makár ap.	7	29	5
1	Péntek Ign. Efram.	Brigitta	20	Euchym.	7	27	5
2	Szomb. Gyerty. BA.	BA. avát	21	Maximin	7	27	5

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 2-án 11 óra 13 perczkor délelőtt.

TARTALOM.

Gróf Barkóczy János (arckép). — A kökereszt. Nyilasy Samu. — Életem legszomorubb napjai. Jókai Mór. — Pontok Magyarország múltjából (folyt.). — A fonyi malomkőgyár (képpel). — Gaeta ostroma (képpel). — László Károly levelei Amerikából. XIV. (vége). — Egyveleg. — Tárház: Adatok Petőfi halálához XXVII. (vége). — Egyház és iskola. Irodalom és művészet. Vegyes hírek. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Mi újság? A magyar Akademia palotája. Színházi napló. Sakkjáték. Szerkesztői mondanivaló. Nyílt tér. Heti naptár.

Figyelmeztetés és kérelem.

Midőn mindazon t. cz. előfizetőinket, kik alulirt kiadóhivatalhoz más nyomdáknak megjelenő lapokra is küldtek előfizetéseket, ezennel tisztelettel értesítjük, hogy a nevezett pénzek az illető lapok kiadóhivatalainak — daczára személyzetünk elfoglaltságának — annak idejében pontosan átszolgáltattak: kérnünk kell mindenkit, hogy ama lapok postai szétküldetése miatti panaszait ne hozzánk, hanem az illető kiadóhivatalokhoz intézni sziveskedjenek. — Pest, jan. 24-én 1861.

A Vasárnapi Ujság kiadóhivatala.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrtben 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félve 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félve 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Dr. Römer Flóris.

A politikai izgalmak közepett sem szabad egy perczre is megfeledkeznünk a tudományról s azon tiszteletéről, melylyel annak hívei iránt tartozunk. Tiszteljük azokat, kik a közélet zajos pályáján nemzeti jogainkért, észszel, erővel küzdenek; de egy perczre se feledkezzünk meg azokról, kik az írószoba magányába vonulva, a nemzet szellemi tőkájének gyarapításán fáradoznak; ne feledjük most se, a mit annyszor ismételve hallottunk és a miről meg kell győződve lenni mindenünknek, hogy a magyar csak szellemi fensőség által vivhatja ki a jelen időkben azon helyet, mely ő s hazájában s az európai népek rokonszenvében megilleti, mert: „elvéssz azon nép, mely tudomány nélkül való...“

Ne csak emlékbenn tiszteljük, ne csak holtuk után ismertessük hazánk jelesbeit; hanem már akkor is, midőn még közöttünk élnek és működnek, midőn még ujjal jellelhetjük ki őket az ifju nemzedéknek követendő példaul; midőn még nem a rideg sírdomb hantjaira kell ültetnünk a kegyelet és méltánylat virágait, hanem oda, hol a közjóért fárado kebel is szivhatja üdítő illatukat.

A kit ezuttal mutatunk be olvasóinknak, az régóta szenvedélyes barátja a tudománynak s hazánkban nem mindennapi érdemekkel bíró tanár, régiség- és természetbúvár. — E névvel több ízben találkoztak olvasóink e lapok hasábjain is.

Römer Flóris született Pozsonyban 1815-ben, jómódú polgáriszülőktől, kik mit sem kíméltek fiok czélszerű neveltetése körül. A magyar nyelvet Tatában, a tótot Trenacsénben tanulta. — A gymnasialis főosztályokat járván, a latin remekirókból egész könyveket tanult és szavalt el s oly szerencsés verselővé

lőn, hogy dolgozatai rövid időn egész füzetekre szaporodtak s képes volt az egész osztályt külön-külön feladványokkal ellátni. Eleinte világi pagságra törekedett; de később a tanári pálya oly varázsszal vonzotta, hogy 15 éves korában a sz Benedek-rendbe lépett. A remekirók mellett kedvvel üzte a mennyiség; még a történelem iránti szenvedély is kezdte a tudománysovár kebelben felgyuladni, főleg midőn az oklevéltan tárgyalásánál eredeti régi okmányokhoz is férhetett. — Mint pannonhalmi hittanonez kezdte előbb többféle bécsi, később pesti s pozsonyi lapokba is dolgozni s azon örömben részesült, hogy több cikke a Rajna s Elbe partjain kiadott lapokba is átvéteztet. Ekkor másolta Szeder Fábian álveve alatt a „Tud. Gyűjtemény“-ben kiadott „Szt. István alapító levele“, s készíti Magyarország egyházi régi térképét, valamint több a Tud. Tárban megjelent cikkeket s elkülönözte az európai hírv pannonhalmi könyvtárban a régi kéziratok s nyomtatványokat a többi könyvektől.

Az éjeket az iskolate-mberben töltte; ágya egyetlen-ször derékaljból állott, míg fűpárnaul kedves Mabilionja — melyből sokszor hajnal hasadtig tanult — szolgált, melynek nevéét csintalan társai mintegy gunyolólág reá is ruházták. Esményei ekkor a pannonhalmi könyvtárnok-ság s az oklevéltan tanszéke voltak; de a sors másként rendelkezett fölötté. Hogy a bölcsészettudori szigorlato-kat letehesse, atyai jóakaró-jához, Bresztyenszky Béla ti-hanyi apáthoz küldetett s ké-sőbb a győri főiskola alsóbb osztályu tanárának rendel-tetvén, felébredt lelkében a festészet iránti szenvedély s mind szabad idejét, mind szünnappait Swoboda Rudolf

Dr. RÖMER FLÓRIS.

festő és Száde János udvari fogalmazó s mükedvelő barátainak társaságában a Balaton és Bakony regényes apátságaihoz. — Három év múlva a szerzet növendékei mellett mint természettanár működött, s a silány kísérleti tár rendezése s bővítése valának első gondoljai; szenvedélyesen üzte ekkor a vegytant és fűvészetet. A Fertő, Bakony és Balaton valának újból, de már nem annyira festészeti, mint természettudományi szempontból, gyalogolása célpontjai s ugyanez években beutazta hazánk nyugati részét, Stájerjt, Ausztria nagy részét s a magyar bányavárosokat, mindenütt gazdagítván gyűjteményeit.

Megürülvén a természettani tanszék Pozsonyban, szülővárosába küldetett tanárnak. Több gyűjteményből álló ásványkincset dr. Atomyr barátja segítségével itt kezdé rendezni, juttatva abból más intézeteknek, sőt tanítványainak is, megvetvén ezáltal több magángyűjtemény alapját. Itt tanulta Tóth Ezekiel s később Petényi Salamon természettudós barátaitól az állatok kitömését.

E tanszéken tartott előadásai mindjárt kezdetben oly látogatottak lőnek, hogy valláskülönbség nélkül, akadémikus, lyceumi s a városból oda tóduló hallgatóit alig volt a terem befogadni képes; de e nyilvános előadásai letiltattak s csupán a vasárnapi mutatványokra kelle szorítkoznia. A dévényi csucsra ismételve tett kirándulásai gazdagíták gyűjteményét s felfedeztették vele a mint *egyedlenti* ismert *Psephophrus polygonatus* őslény maradványait. Ekkor tíndöklének tanítványai között az Abaffyak, b. Mednyánszky Dénes, gr. Forgács József, b. Walterskirchen Ernő, Ottó és Roderik, Mayer Ernő a konstantinápolyi követség titoknok, mint nyilvános, Pálffy, Pejacsevics, Szapary grófok s az Ürményiek mint magánhallgatói; ekkor alapítá a *pozsonyi fűvészkertet saját költségén*. — Szünnnapjaiban Beszterczét s a többi bányavárost, a Kárpátokat, jellest a lomnici csucstól kétszer utazta be, gyalog.

A legutolsó pozsonyi országgyűlés alatt szerencsés volt. József főherceg nádor fiát József főherceget, a természettaniakban oktathatni. Még most is sokan örömmel emlékszenek ama kirándulásokra, melyeket a derék tanár Pozsony gyönyörű vidékén a főherceg s egész hallgatói testület kíséretében tőn, az Isten szabad, szép ege alatt tartván előadásait.

Most egy korszak következik, melyben neki is kijutott osztályrésze az ürmön keserű poharából. A tudós tanár az 1848—49-i magyar hadsereg utászkarában végző honfiai kötelességét, minek reá nézve is szomorú következményei lőnek s csak 1854-ben leljük őt ismét meg a bakonybéli apátság csendes magányában. De a tudományozóm, a munkakézdő és erő a viszonyok bonyodalmai között sem színt meg e derék férfuban, kinek szívébe eltörölhetlen betűkkel vésvék nagy költőnk eme szavai: *Hazádnak és az emberiségnek élj!* . . . Elkezdé a Bakonyt földtanilag kutatni s megveté a pápai gymnasiumi s a zirczi állatgyűjtemény alapját. Innét két évig majd Pozsonyban, hol főreáltanári állással kínálták meg — majd Horvátországban Erdődy Károlynál mint nevelő működővén, Radobajt látogatta, átkutatta Varasd vidékét és a remetincezi kövült haltelepeket fedezte fel.

Meghiusulván, többféle ígéretek daczára, a világi papság kebelébe áttérhetésének reményei s a magánnevelést szűkkörűnek találván, 1857-ik elején visszatért Győrbe a gyűjtemények rendezésével foglalkozván — honnét másodosztályú tanárnak rendeltett Kőszegre. Itt alkalma volt átvizsgálni Sopron érdekes vidékét, s az iskolai év végével ismét visszahelyezteték Győrbe.

Most kezdé alapítani Győrött a nemcsak ország-, hanem monarchiaszerte első rangúvá fejlődött vidéki Muzeumot s pedig *egy fillér segítség nélkül*, minden utazásait magánórak adása által vére verejtéken szerzett fillereiből fedezve, mi egyik főbüszkesége lehet e tevékeny férfunak. Így keletkezett a Sárkány Miklós bakonybéli apát pártfogása alatt növekedő állatgyűjtemény, Ebenböck Ferencz koronaezói lelkész s Waxman bécsi technicus testvérek hozzájárulával. Biztatása s közremunkálására keletkezett a pannonhalmi, bakonybéli s győri légtani észlelde, s alakulóban volt a győri fűvészliget terve.

De nem maradt el az elismerés és eredmény sem. Többféle természettudományi intézet a birodalom s ennek határain kívül is tagsági oklevelekkel tisztelté meg a fáradhatlan tanárt.

Az 1858-iki nyárban a Vértest, a Tiszántúli részt s Erdély nagy részét vizsgálta, míg az 1859-i nyarat kizárólag a Bakonyok szentel. Ez utóbbit tárgyazza a múlt évben megjelent: „*A Bakony*“ című terjedelmes munkája. Most ismét hirdetik a lapok

egy újabb munkáját, mely Győr város multját és régészeti nevezetességeit fogja tárgyazni.

Tanítványai által meg van vetve az alap, mely a jövő nemzedékre nézve megtermendi e téren gyümölcsseit, mert azok majd mindegyikének van saját csinos gyűjteménye s Győr vidékén nem egykönnyen vesz el valami, a mi természettudományilag érdekes, vagy a régészeti ritkaságok közé számítható. Kiemelendő még a nemes közönség részvéte, mely a buzgó tanár által felvillanyoztatván, mindent elkövet, hogy a győri muzeum a vidékiek között első helyet foglaljon.

Igérétét bírjuk a tudós férfunak, hogy természeti és régészeti ritkaságait e lap hasábjain mint eddig, ugy ezentul is, a haza színe elé hozandja. Ki ne kívánna ez üdvös munkáldóshoz áldást és erőt!

V.

A nagy év.

Oh milyen év volt, mit leéltünk!
Ismét nagyok — mert egy valánk!
A régi fény elé-eléltünk,
Föl-főlesapott a régi láng!
A föld, mely pusztá volt sokáig,
Mégint reményzölden virult.
Láttuk az ősidők csodáit,
Jelené vált a régi mult!

Csörgött vala a láncz mirajtunk,
Szívünkön fekvék lidércz.
Könyeiddel, — váltig sohajunk —
Szegény magyar, ugyan mit érsz?
Mig észre nem vevök egyszerre,
Hogy itt a köny már nem elég.
Szó kell — és a bilines levevre,
Tett kell — s villámot szór a lég!

Először egy sirhoz sereglék
(Illett hozzá a czinterem)
Száz év emléke szállt le mellénk,
S fény gyűlt az ősi czimeren.
A géniusz faklyája ége,
Mit addig sűrű köd nyomott,
S az őz vezérnek dicsősége
Behinte fénynyel sirt, romot!

S mit szédobának sulyos évek,
Most szabadon ölelkezett:
Egy volt az érzés, egy az ének,
Egy a remény s emlékezet.
S egy rialom szólt haza-szerte,
Hegyen s völgyön — ajkon s dalon;
S eddig felejtés pusztá kerte:
Egy új Sirász lett Széphalom.

S azóta nincs köztünk különbség.
Nem illik ránk a régi vád.
Nézd a magyar szívet, köntössét!
Halld sohaját, átkát, szavát!
Milljom szív ver, egyet dobogva,
Milljom ajk egyet énekel.
S zúg, mint a tenger, háborogva,
Hogy „jóni fog, mert jóni kell!”

S eljött a nagy temetkezés is,
Melynél egy ország vérben állt,
Mindnyájunkat lesújtá, — mégis
E nemzet nem látott halált.
Sőt a síron, mely őt nyelé el,
A legnagyobb, leghűbb magyart:
Megesküvén Isten nevével,
Hogy él e hon, mert összetart!

Oh összetart, a tudományak
Ha kell emelni palotát, —
S ha újra rakni, mit széthánytak,
A nemzetgyűlés csarnokát!
Avagy ha nem: még Rákos ott áll,
Egy milliót az befogad,
Szent hazaföld lesz ott az oltár
S az ég borít rá boltokat.

Mi lesz tovább? Ne kérdje senki,
Bizzuk magára a magyart.
A nagy jövő helyén lelendi
A bölcs esz — s a hősi kart.
Mert hogyha kell: szívünk megérti
A szót a bölcsnek ajkáról;
S ha kell: kiáll mind, a ki férfi
S véréünkkel új hajnal pirúl!

Szász Károly.

Életem legszomorubb napjal. *)

(Naplótörödékek JÓKAI MÓRTÓL.)

(Folytatás.)

Augusztus 10-én találkozott Ny** Görgeivel. Miért nem *egy héttel előbb?* Talán minden egészen más fordulatot veende akkor.

Görgei el volt keserítve s a mi legjobban hatott ellenszenveire: ez kormányférfiaink őszintetlensége volt. Ezért lett nagy hatással rá egy olyan férfival találkozás, ki mint ismerjük, *egész* a kiméletlenségig *őszinte*; ki életét nem félti, vagyon után nem vágyik; hatalomra nem féltékeny; dicsőségre nem hű, és amellet minden ízében becsületes hazafi, s a mi földolog, neki semmi tekintetben nem vetélytársa, vagy előljárója.

*) E sorok írása közben jó kezembe a „Pesti Napló“ egy száma, melyben Görgei Arthur tábornok megszólal, arról értekezvén, hogy az ezüst ágiót hogyan kell értelmezni? Azon kevesek közé tartozom, a kik ezen elszomorodnak: a nagyob rész mosolygott rajta. Azon kevesek közé tartozom, a kiknek fáj, egy nevet összetörve látni s a kik legalább felderíteni törekednek egy eseményt, a mi az elhibetlenség szomorú. És most e szomorú dráma hőse, a katasztróph után tizenegy évvel azon kezdő beszédét, hogy az ágió kérdésében sajtóhibát talált. Ez valódi könnyűvérség. Nem bírta a tábornok annak az öntudatával, hogy az ő nevének oly historiai nagysága van, mely egyik végével Hunyady Jánosig, másikkal Gilley Ulrikig ér? Vagy azt akarta vele a tábornok bemutatni, hogy rá nézve közönyös, akár szereti, akár gyűlöli hazáját? De hisz ugyanott szerettél haszjáról beszélni, tehát mégis kell, hogy adjon valamit a *haszafak véleményére*; hisz most olyan idöket élünk, a mikor ez az egyedüli fizetés, a mivel a nemzet jutalmaz és büntet. — J. M.

— Legyen ön őszinte irántam, monda Ny** és mondja meg nyíltan, van-e még reménye, valamit kivihetni?

A vezér komolyan helytállt a kérdezőnek és válaszolt:

— Abból, a mit önnek mondani fogok, látni fogja, hogy őszintén beszélek. Reményem van, de az nem a magyar republica föllállítása, nem is egy európai háboru, hanem egy „*becsületes békekötés*.“ Harcolok, de nem a győzelemért többé, hanem a békeségért. A nyomor az országban iszonyatos; a katonaság el van csigázva: ez így sokáig nem tarthat; mikor az oroszok a váci csata után parlamentairet küldtek hozzám, mindenki azt kérdezte: *tán békét ajánlanak?*

— Szegeden is ez a hir járt; — és mit ajánlottak?

— Semmiségeket. Határozatlan alkudozásokba akartak velem elegyedni, s e végett 48 órai fegyverszünetet *engedtek*; de a mire én azt feleltem, hogy fegyverszünetet sem nem kérek, sem nem adok. Itt egyszerre azt a hirt kezdte valaki terjeszteni, hogy a tiszteknek az orosz seregbe való *átállhatás* volna megajánlva, *rangjok megtartása* mellett. E hir kutfeje előttem ismeretlen: én siettem azt megczáfolni, mert az nem igaz, nem lehet és nem is fogadná el derék ember.

— S miért utasította ön vissza a fegyverszünetet?

— Mert azalatt idejük lett volna, *seregeiket körülem összevonni* s ugyhiszem, az alkudozás is *csak e czéllból* volt megajánlva.

— S mi volna hát az annyit emlegetett orosz *sympathia*?

— Az, a mit jó katona érez jó katona iránt. A huszárok és kozákok az előőröskön egymást kulacsból itatják, a tiszték fraternizálnak, a folyók barátságot kötnek; hanem ebből senki se következtessen azt, hogy az orosz *minisztertanács* a mi kedvünkért *európai háborut* idézzen elő.

— Önnek mindenesetre addig kellene lépéseket tenni, a mig tekintélyes hadserege van, *háborut* is csinálhatni.

— Azt én nem tehetem. *Kormány én nem vagyok*. A mostani kormányval pedig ezek nem akarnak beszélni. Kénytelen voltam a magam részéről azt válaszolni, hogy én jelenleg még csak a kormány által kinevezett fővezér sem vagyok, csupán a többség által választott hadparancsnok.

(Mint tudjuk: Szegeden az országgyűlés többsége nevezte ki Görgeit az összes magyar hadak fővezérének.)

— S miből tudja ön azt, hogy a mostani kormányval nem akarnak beszélni?

— Meg volt próbálva.

(Hogy miből állt e próba? arról legjobban adhatna felvilágosítást egy kormányférfiunk, a ki azonban azóta annyira kijózanodott, hogy most már a szláv elem ellenében a német nemzettili szövetséget ajánlja a magyarnak. — Sapiens est, consilium mutare in melius! Ezt tehát ne feszegezzük.)

— Mikor ezelőtt néhány nappal Szemerével beszéltem, azt mondá, hogy a forradalom ügyét csak a *diktatori hatalom* mentheti meg. Szükség azonban, hogy *két diktátor* legyen: egy katonai és egy polgári. Ez utóbbi természetesen ő. Azt feleltem neki, hogy én két diktátort egyszerre nem tudok képzelni. A diktatura eszméje kizárja az osztakozást. Polgári diktátort pedig épen nem képezlek.

— S ha ön maga lenne az, mit fogna tenni?

— Azt nem ígértem, hogy fényes győzelmeket fogok aratni, hanem azt igen, hogy ha az összes magyar seregeket egyesíthetem, azokkal oly tekintélyes posztót foglalhatok el, a hol a világ két első hatalmasságának sem váland szégyenére, velem alkuba bocsátkozni.

— És ha még sem akarnák azt tenni?

— Akkor megverekszem velük. Tud még az én katonám verkedni, kivált ha a *téli ellenséget* látja majd maga előtt. Ha nem győzök is, de rendben visszavonulok, újra álláspontot fogllok, mindaddig, a mig békére nem hajolnak. Azt már csak láthatják, hogy el nem tudnak fogni.

— Ha ez a szándéka önnek, miért nem siet a déli seregekkel egyesülni?

— *Ráérvünk*. Az orosz nem fog bennünket üldözni többé.

(Ez igen nevezetes mondás; jó lesz, rajta hosszasan gondolkodni, egy kicsit a térképet is kézbevenni. Görgei Szabolcán volt mintegy 25 ezer emberrel; Dembinszky Temesvár alatt 40 ezerrel; vele szemközt Haynau nem sokkal többel. Váradon volt Paskevics Görgeitől három katonai járatra; hogy mi történhetett volna ak-

kor, ha Dembinszky az ellenséges Temesvár helyett Arad felé jö s ott a három sereg találkozik, míg a *negyedik* (az orosz) három állomásonyira elmarad tőlük?)

Azonban ez illúzióját a vezérnek hamar lerontá Ny**.

— Amde a déli sereg ezalatt folyvást *távozik* és pusztul.

— Az én intézkedéseim szerint *közelednie* kellene. Egyébiránt, ha én sietek, ismét nem érünk célzt. Mihelyt egy kis lélekzethez jövünk, megint elbizottak fogunk lenni. *A mi uraink nincsenek még eléggé megijedve*.

— Az ön megérkezete határozó lenne. Miért időzött annyit Tokajnál? miért nem jött mindjárt *Tisza-Fürednél* keresztül?

— Azért kerültem Tokaj felé, hogy *Kazinczy hadtestét* váram magamhoz. A mint az országgyűlés fővezérének kinevezett, rögtön intézkedtem, hogy a szélylyelhányt hadseregek, a mik együtt *110 ezer főre* mennének még, siessenek velem csatlakozni, és még eddig egyetlen egy dandár sem jutott el hozzám; ugylátszik, mintha másfelől valaki az én parancsaimmal épen ellenkezőket osztogatna. Kazinczyra két napig vártam, ő tizenötezer emberrel elmaradt, s én vezettem két napot; Dembinszky pedig 40 ezer emberrel oly irányt vett, melyből azt látom, hogy inkább tölem siet, mint felém.

V.

Estebédnél együtt találtam Görgeit egész táborkarával.

Sebesült fején keresztül *fehér pontos kék* selyem kendő volt kötve. Voltak, a kik később ezt is árulási jelenségül számíták be neki, mert e kendő a *pétervári udvar színeit* viselte.

Ott ült az asztal egyik szegletén, a hol épen hely jutott számára, környezete demokrat rangtalanságban ülte az asztalt körül.

Ott volt Piller, kit még Komáromból ismertem, mint Bakonyi segédét, most alig ismertem rá, övig érő fekete szakálától; ott ült Leiningen, szép szöke, komoly ifjudar arc. Izmos, életerős természetből még félszázados élet reménye ígérkezék.

Görgei maga mellé ültetett s tréfálózva kérdezé, hogy mitől ijedtek meg az uraságok olyan igen Aradon?

— Ugy gondolom, hogy vagy az osztrák, vagy az orosz seregek közeledésétől.

— Ha az oroszok volnának közel, régen elfogták volna őket, az orosz ravasz.

— Megbocsát ön, ha kíváncsiságom indiskretté tesz. Azt hallottam, hogy ön a zsolczi csata után egy pár pisztolyt kapott emlékül, melyek egyikére ez volna felírva: „*Görgei Arthurnak, midőn körülfogott seregeit csodás vitézséggel megmenté, emlékül, halálos ellensége, Paskievics.*“

— A tárgy igaz; hanem már látszik, hogy sok póéta kezén ment keresztül. Pisztolyokat kaptam e napon, de semmi verseket hozzá; nem is Paskievics herezegtől.

S ezzel inte egyik segédének, hogy mutassa elő a hozott fegyvereket.

Három pisztoly volt, antikszéri ezüst vereses agygyal; egyik dróteső, francia mü, a másik kettő *Lazzarino*.

— Azért, ha a csatában találkoznunk, *saját pisztolyainkkal* is megöljük egymást, szolt Görgei, ismét félretetve a halálos ajánlékot.

— Mennyi lehet a seregek létszáma, kérdezém, mik most közvetlen az ön vezénylete alatt vannak?

— Nagyon megfogyott, válaszolt erre elkomorultan Görgei. Csata és szökések igen leapaszták.

— *Szöknek is az ön táborából?* Kérdém elbámulva.

E csudálkozásomra Leiningen közbe-szólt.

— Mit gondol ön, mennyi maradozott el tőlünk, mióta Komáromot elhagytuk?

Nagyot akartam mondani: „*ezér?*“

— *Nyolczezer* . . .

— Hallatlan! mi növelte ennyire e számot?

— *Sanyarúság, éhség, alkényszeredés*.

Egy ezredes vágott itt közbe:

— Hallgasson ön meg egy esetet: — Miskolczon innen egy krumpliföldben két közvitét látok meglapulva, mindkettő az életünk menő hadtesttől maradt el. Ismertem a zászlóaljukat; derék verekedők voltak. — Egyik feküdt a földön, a másik guggolt és foghegyen rágta — a *nyers burgonyát*, mit akkor tépett fel a föld-

ből. Éu rájuk kiálték, hogy csatlakozzanak a sereghez. A melyik feküdt, annak nagy okai voltak, parancsomra nem ügyelni, a másik vad, elkényszeredett tekintettel néze fel rám s nyöszörögve mondá: „hagyjon itt, ezredes ur, ugy sem messze mehetnék már.“ — Én nem hajtottam kértére, hanem újból ráriadtam, hogy költse fel a másikat is, és álljon a sorba! — „Költhetem már ezt; válaszolt erre keserűn a honvéd: — egy brája, hogy meghalt éhen, én is mingyárt mellé fekszem.“ Leszálltam hozzá. A földön fekvő már hullá volt: az élőnek odaadtam megmaradt profuntom darabját, s lovagoltam odább. — Ilyen ellenség is van ám a csatában.

— Valót beszél. Mond rá a vezér.

(Folyt. következik.)

Pontok Magyarország multjából.

(Emlékeztetőül költőinknek, művészeinknek.)

(Folytatás.)

Ugyanez alkalomkor a nápolyi magyar had fővezére, a fentebb említett Miklós és Pál testvére, Laczk István volt, mellette volt fia, az ifju Dienes is. — Gravina olasz író szerint, midőn a magyarok Sumpnia vagy mint mások írják, Summa városa alá kerültek, lajtorjájok, melyen a város falaira felhágthattak volna, nem lévén, Laczk Dienes egy Hebinger nevű derék német embernek vállára felállott, s onnan a köfal tetején kiálló gerendába kapaszkodott, ez uton akarván a városba bejutni. A városbeliek ezt látva, sokan e helyre gyűltek, hogy Dienes letaszithassák, némelyek lándzsákkal szurkálták, mások fejszékkel, dorongokkal verték a fején lévő sisakot, mások ismét rudakkal döfölték, de Dienes minde mellett a megfogott gerendát el nem eresztette, sem a Hebinger válláról le nem tántorodott. Látván Dienes atyja István, fiának veszedelmét, neki biztatja katonáit, s a Dienes példájára ők is a falakra másznak. Ámbár a sok ütés nagyon ellankasztotta Dienes erejét, mégis ő volt első a városban, s az őt körül fogó ellenség közt oly erővel forgatta fegyverét, hogy őt sem el nem foghatták, sem halálosan meg nem sebesíthették. A várost a magyarok bevették, s felprédálták. Dienes később főlovászmester, horvát bán, erdélyi vajda, utoljára nádor volt.

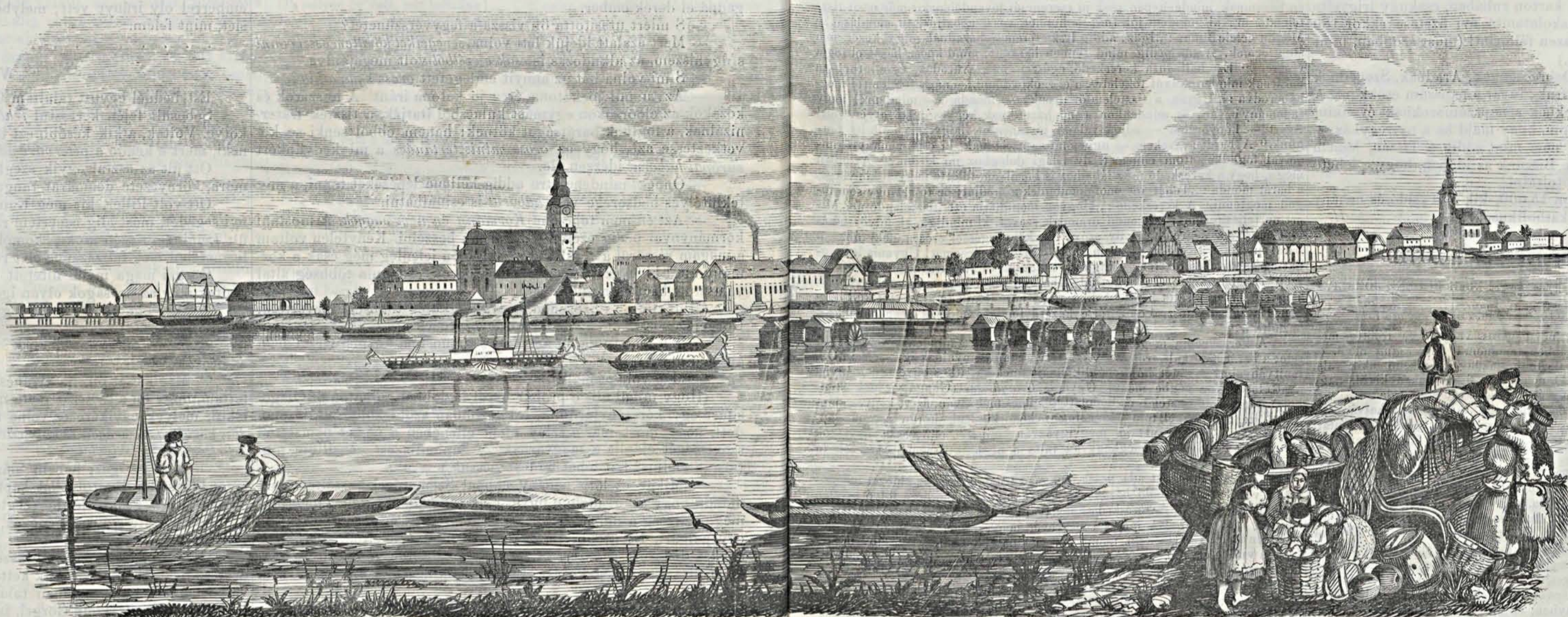
Mátyás király táborával Jajca alá szállván, ott volt vele az ifju Geréb Mátyás is. Történt, hogy egy török bajnok a magyar tábor elé lovagolt, s bajvivó társat kért. Már a török hosszabb ideig várakozott, de a magyarok közül senki sem jelentette magát. Hunyady Mátyás már restelleni kezdé a dolgot, s vitézeit féltékenység miatt feddeni is akará, midőn az ifju Geréb a török elé nyargal, s vele viadalt kezd, a törököt levágja s fejét a király lábához teszi. Mátyás király megörülvén e bátor tettnek, Gerébet megdícséri, s ott a helyszínen egy szép paripával, és arany sarkantyúval megajándékozza.

1547-ik évben az ugynevezett smalkáldi hadban résztvevő magyar táborban jelen volt Luka József is, ki is a Mülberghez közel, aprilis 24. történt csatában Fridrik János szász herceget nem

ismervén, hogy ki legyen, üzőbe veszi, s erős ellentállás után azt élve elfogta. A spanyol katonák kiragadták ugyan a herceget Luka kezei közül, s ők mutatták be Károly császárnak, de Luka a foglyot addig kezei közül ki nem eresztette, míg tette bizonyosságul annak aranyos ezüstös kardját el nem vette. Károly császár az illető dicséret mellett Lukát aranyos vitézzé tette, s egy arany lánczsal megajándékozta.

* * *

Hunyady Mátyás király a személyes bajvívásoknak maga is kedvelője volt. Fényes udvarát nemcsak a tudósok, hanem hírneves bajnokok is meglátogatták, a többek közt megjelent ott egy óriás természetű hírneves bajnok, Holubár is. Mátyásnak kedve jött, e híres bajnokkal személyesen megvívni, s észrevevén azt: hogy Holubár ő vele nem szándékozik igazán küzdeni, hanem neki kedvezni akar, mindjárt királyi szavára megfogadta, hogy ha megtudja, hogy neki Holubár kedvezni fog, tüstént megöleti és megeskette, hogy ő vele csak úgy fog viaskodni, mint bárki mással.

SZOLNOK, a Tisza partján (rajzolta Müller Adolf).

Ilyen előzmények után sok ezer néző szemelátára, dárdával kezében, összefut a két bajnok, s egy szempillantás alatt Holubár a homlokán sebet kap, lova farán lecsuszik s ájulva hanyatt terül, kardja kettétörök stb. Mátyás is mellén sebet kapván, lováról szintén leesett, de talpon maradt s lova kantárát el nem bocsátotta. Holubárt sebéből Mátyás gyógyította meg.

* * *

A Zoltai nevet a törökök előtt István, az egi hős, János, ki Drégelyben Szondi György mellett esett el, és Lőrincz, az érsekújvári kapitány vitézségök által félelmissé tették. — 1551. Ali budai basa az ország különböző részeire kiküldé az alatta álló basákat, bégeket, hogy a Ferdinánd részén levő vidékeket foglalják el, vagy prédálják, dulják fel. A hatvani bég, Veli a Mátyus földére levén kirendelve, midőn már zsákmánnyal s foglyokkal terheltlen 400 törökjével visszatérne, Zoltai Lőrincz, Esztergomhoz

Szolnok.

mintegy két mérföldnyire eső Bart nevű falunál, 90 lovas kíséretével a bég elé áll, s a törököknek azt izeni: hogy ha magukat legényeknek, vitézeknek tartják, vele ütközzenek meg, mert ő ám azon Zoltai Lőrincz, a ki, ha valahol törökökre bukkan, soha el nem mulasztotta, azok vérével kardját befesteni. A törökök ezen kihívó üzenetre sem mutattak kedvet az ütközethez, s azt izenték vissza: hogy csak tartsa más alkalomra s időre magát az a jó katona, s most a maga fáradt szomszédjait ne háborgassa, máskor majd elég módja lesz benne, a mire most oly igen vágyik. Hogy annál inkább felingerelhesse őket Zoltai, szidni, mocskolni kezd, s utoljára puha banyáknak, csafatos ringyóknak nevezi a törököket. Ezt már szégyenelvén a törökök, magukat hadirendbe állítják, s az ütközethez készülnek. Zoltai 24 embert a zászló őrzésére hagyván, 69 emberével a törököket megtámadja. Zoltai hétszer vágta magát a török sorokon keresztül, maga kezével 28-at levág, 15-öt elfog, sokakat megsebesít, két zászlót nyer, s a törököket megszalasztja, a prédát és foglyokat tőlök mind visszafoglalja. Az ütközetben két aga elesett, őt sebesülten szaladt el; míg a törökök Esztergomig szalad-

Szolnok városa, melynek tiszaparti képét a multévi árvizzel, mai rajzunk adja, már a magyarok beköltözésekor állott. Várától, melyet a Tisza s a Mátrából aláfoló Zagyvának e folyamba ömlő két ága környezett, s melynek ma már nyomai sem látszanak, vette a sz. István király alapította Külső-Szolnokmegye, nevezetét. A vármelléki városrészt, melyben a hajdani, a mult század végeig némi kiváltsággal bíró várórség lakozott, maig katonaváros nevet visel. Budának a török általi elfoglalása után I. Ferdinánd király, a várat, mint a Közép-Tisza kulcsát megerősítette. A szomoruan emlékezetes 1552-dik évben azonban, midőn hazánk nagy része török igrába került, e várost is, Temesvár s Lippa megvívása után, Amhát basa — az idegen hadak előbb hűtlenül megszőkvén a várból — a magukra maradt Nyáry s Pekri várnagyoctól könnyű ostrommal bevette. A török uralom alatt, Szolnok, egy bégtől függő török megye vagy szandsákság székhelye volt, melyhez a Tisza mindkét felén sok adófizető magyar község tartozott. — Budának, keresztény fegyverrel visszafoglalása után, Szolnok várát önként odahagyá a török, de mint a Török, Hamza, Hamzi, Hagyi stb. jelenleg is élő családnevek mutatják, többen közőlok helyben maradtak, s keresztényekké lettek.

Időközben a török által, kivált 1697-ben falvaiból, lakosaiból kipusztult Külső-Szolnokmegye, Hevesmegyéhez, az idegen uralom alól felszabadult Szolnok város pedig az ó-budai koronaerdővel csatlakoztatott, s az utóbbi, 1772-ben nyerte 164 telekkel legelső urbéri szervezetét, melyet azonban a legutóbbi időkig, a királyi kisebb haszonvételekkel együtt a kincstártól jutányos árban haszonbérül bírt.

Mint hogy a külön tájarról jövő Duna és Tisza, mielőtt összefolyának, Pest és Szolnok pontjain közelednek elsősben, s az utóbbi, mint a máramarosi só rakodója, már kezdet óta nevezetes hely vala, a két pont közt, az ország legnagyobb két folyamát összekötő s 1847-ben megnyitott vasut, nagy lendületet adott a két város közti kereskedelem- s közlekedésnek.

A mult évtized kormánya, az akkori politikai rendszer behozatalával, Szolnokot, az imént igénytelen népes nagy falut, bár címre „koronai mezőváros“, mint sokképen alkalmasnak kinézett pontot, több rendbeli közigazgatási és katonai hatóságok székhelyévé emelte.

Ez időben, Szolnok, székhelye volt a cs. k. megyehatóságnak, törvényszéknek, közigazgatási és városilag kiküldött járásbírósnak, egy terjedelmes pénzügyigazgatásági kerületnek, egy esendőri szárnys- s 61-dik gyalog-ezred hadujonczozási parancsnokságnak, mint szintén a tiszai IV. folyamtszakon mérnöki hivatalnak, székhelye továbbá a tiszai vasutársulat egyik főmérnökségének, egy nagyszerű, 200 munkást foglalkoztató gyárteleppel, vasuti mozdonyok és szekerek javítására; egyik főszékhelye végre a máramarosi sószállításnak, mely itt évenként 5—600,000 mázsa sót rak ki s honnan a 80 nagy részben Pestre és a felső dunai vidékekre szállítatik; a 80,000 fenyőszál pedig, melyen ama tömérdek só ide leusztatott, részint a sószállító-társulat gőzdeszkafűrészelő-gyárában, deszkának, részint a helybeli ácsok által épületekre, részint

(Folytatás következik.)

mint tüzifa fölhasználtatik. — 1853-ig, midőn a szegedi és 1857-ig, midőn a debreczeni, nagyvárad, majd a tokaji és aradi vasutak megnyitáltak, igen élénk volt az itteni száraz s vízi közlekedés, azóta a forgalom igen csökkent.

Mig a vasut itt végződött Szolnoknál, a fuvarosoknak, napszámásoknak paradicsoma, pénzaránya volt e város. Egy napi járásra szolnoki fuvaros 30—40 pftnak alatta nem ment, inkább-e volt szavajára — agyonüti a lovát. Debreczenbe, N. Váradra rosz utban 100, sőt 150 főt kértek. Sáros utban kiállott a szolnoki ember a Tisza hidjára; nézte, mint sülyedeznek az idegen fuvarosok, kereskedők a szandai töltesen, megakadva mint légy a lépvezzőn. Leste az alkalmat, meg is kapta, midőn az agyig sárban fuladozón segélyt kértek, s a mint nyolcz ökrével a feneketlen sárból kivonszolta őket, 10—12 pftig fizetteté magát. — Egy erős marku napszámás megkere-ett, hajóteher kiürítése s vasutra szállítása által, naponként 5 pftot. Ezen aranykor 1852—1857-ig tartott; volt is ám akkor dáridó a kocsmákban. Több bor elfogyott akkor négy csapszéken, mint most 28 ban; s a napszámás leánya ugy vette a 10 pftos selyemkendőt a boltban, hogy a szegény kézműves és fertálygazda leánya, a karton ruhában, csakugy irigylet annak az állapotját. A városi iskolatanító évi fizetése ekkor 180 pft volt, tehát napjára nem egészen félforint! (most azonban, mint illik, ez föl van emelve 450 fra.)

Mióta a vasut Szolnoktól Debreczennek, Aradnak, Szegednek tovább ment, azóta, mint mondtuk, fuvar s napszám csökkent. A sóhordás még fizet a szekereseknek s napszámásoknak évenként 25,000 főt, de nagy az aggodalom, hogy majd ha a nyiregház — m. szigeti vonal elkészül, a sőt, nem mint eddig a Tiszán, hanem szintén vasuton fogják szállítani. Bizunk az időben, hogy e lehető vesztésig is más uton fog kárpótoltatni.

A lakosok száma Szolnokon 15,000, kik 500 zsidó és néhány protestáns kivételével, mind r. katolikusok.

A hamis barátról egy hindu mese.

Szanskritből imilyen amolyan magyarsággal közli BUDENZ JÓZSEF. *)

A Ganga partján Bhimapura nevű város vagyon, és fölötte meg Szuvarnapura városa vagyon. Emebben néminemű Szulócana nevű, és különösen a szent életű barátokat tisztelő, gazdag kereskedő lakik vala, Gudmini feleségével egyetemben. Ő nekik hét figyermek kívül, nagy ohajtatjukra, végre egy leányuk is, a szép Rukmini született vala.

Ez jobban jobban fölnovekedvén, minthogy csakhamar a hatvannegy némbéri mesterségben jártas vala, és a szerencse minden jelei rajta mutatkoznak vala, — mind atyja, mind a többi városbeliek őt fölötte igen megszerették.

Szuvarnapurától meg lefelé, vagy két mérföldnyire, a folyó partján egy kalastrom vala. Abban sok tanítványával Damaka nevű barát lakik vala. Noha magában nagy gazember vala, de — hogy az embereknek mindenféle régi historiákat megmagyaráz vala, és kérdéseikre felel és tanácsokat ad vala, — mégis az egész vidéken nagy tekintetben és tiszteletben áll vala.

Egyzere őt a mondott Szulócana kereskedő magához ebédre hívá, és eljövén, ottan egy jól megrakott asztalhoz kelle leülnie. Hozzája — csillogó gyöngyös karpereczekkel fölkesítve, a fiatalság bájaival fölötte való szépségben ragyogó kis Rukmini lépvén, — selyemszoknyába öltöztetve, drága gyöngyökkel átfűzött mellényben, és arca tündöklését könnyű árnyékkal fedő pártával diszesítve — kezébe egy kékszíni drága legyezőt vevén, azzal kezdte neki legyezni. — A hogy a barát ezen gyönyörű szépségű, szeretetreméltó leánykát meglátá, egyszerre heves szerelem fogá el őt, és az ételről egészen megfeledkezvén, magában kezdte gondolkodni: „Ha itt e földi világban ilyen tökéletes szépségű némberek vannak, aztán mi marad még a mennyországra? Hiszen csak ezekben lenne a szent

*) Ezen „imilyen amolyan magyarságnak” az az értelme: hogy a fordító, Budenz ur, Németország kello közepebeli származó, tősgyökeres német tudós. Két évvel ezelőtt még egy szót sem tudott magyarul. Most Pesten telepedett meg; a magyar nyelvnek szenvedélyes kedvelője s bámulója, de egyszerűen, a keleti nyelveket illetőleg, egyike legszakavatottabb nyelvtudósainak. Idvezeljük az ily bevándorlókat! — Szerk. **) Ily mértékű kettős vers a szanskritban szlóka-nak nevezetik. — Mindegyik vers négy négytagú részből áll, a második rész után caesura. Az első meg harmadik résznek metruma, kevés kivétellel, nincsen meghatározva, a másodiknak végén, a caesura előtt kell spontaneus vagy trocheus; a negyedik részt azonban rendszeren két jambus teszi. — Kinek tetszik, olvashatja a szerint e szlókat az eredetnek szavaival: Májá kvápi | na kartavjá | szudhijá szva[hita]sainá | Szánárthájá | kítá kanjá- | rthiké bhará také jathá |

Az utolsó vers már kivételesen licentiaival van szerkesztve, a mennyiben a caesura egy összetett (nem csak egybeírt) szót kettévág. Nincs így az alantabb előforduló szlóka: Tvam prijá escs- | esakóráksi | szvargalóka- | szukhena kim | Tvam prijá | já di na szjá mé | szvargalóka- | szukhena kim | B. J.

gyakorlatnak és testsanyargatásnak legfőbb haszna és gyümölcse. — Ugy bizony: „Ha te szeretsz, kékszem lellem! a mennyország minék nekem? Ha te nem szereted engem: hát mennyország se kell nekem.”

Bizony, a miat Hari-nak, Hará-nak, Csandrá-nak, Szárjá-nak *) s a többi isteneknek, noha nőknek valának, az ő istenségek, és a mint Vasistá-nak, Gantamá-nak s a többi risik-eknek **, noha megházasodtanak, az ő riségbeli szentségük azért semmi kárt nem vallott, ugy bizony az, én szentségem sem fogyhat e leány által semmit.

„Azonban, ha egyenesen megkérem a leányt, a kereskedő őt semmiképen nem fogja adni. De ha másképen kézre kerítem, mégis csak valahogy elcsábítom. Azért jobb itt csellel élni. A nélkül mai világban ugy sem mehetni semmire.” — Így tehát erre tökélel el magát.

Azonközben e titkos gondolatokba elmerülve — ételről s minden egyébtről egészen megfeledkezvén, mintegy lélektelen ott ült vala. Azért a kereskedő megkérde: „Miért nem eszik, tisztelendő ur? Ugy tetszik, mintha valami nagyon szomoritana.” Erre amaz csalásággal mélyen fohászokdván: „Kedves kereskedő uram! — azt mondja — hogy is enném oly házbán, hol családjának veszedelmére való, családját végképen elvesztendő egy leány van? Azért, hogy e szerencsétlen leányt itt előttem kell látnom, minden ételtem méreggá válik. Én jól tudom, hogy így van; azért inkább el is megyek.” A kereskedő monda: „Tisztelendő atyám! E leány születésekor az én házamnak mindenképen csak jó szerencsét jövendölének: már most tisztelendő ur, ki mindent jól tud, — honnét veszi e baljóslatu mondását? Megint felele amaz: „Igaz, addig lesz szerencse házádnál, míg ő kezét nem adja férjnek. Aztán pedig mind tennen házatad, mind apósa házat őt fogja veszteni.” Ezt hallván a kereskedő, egészen megzavarodék, és minthogy a barátának minden szavát tökéletesen el szokta hinni, — nagy félelemmel megháborodva: „Ugyan a tisztelendő urnak — monda — mindenről nagy tudománya van, és mindenkor a mi házuknak kegyes lelki atyja volt! Azért — könyörgöm — adjon valami jó tanácsot, hogy mit kell itt tennünk.” A barát: „Nekem — ugymond — asótának, ki csak a nagy Brahmával foglalkoztatom elmémét, ily világi dolgohoz mi közöm?” Azonban mégis, hogy a kereskedő még lábaihoz is borulván, fölötte nagyon könyörge, a barát monda: „Tehát megmondom ennek a módját; de te azt ugy sem fogod megtenni.” A kereskedő: „Hogyan mondhata ezt, tisztelendő ur? Miért ne teljesíteném tisztelendő urnak szavát, ki mindig csak üdvös tanácsot adott?” Végre, hogy ily szóval és könyörgéssel erősen neki álla, a barát monda: „Kereskedő uram, hát halljad tanácsomat! Ugyanis leányodat egész diszkészülettel, — tagját csandana- és karpurával megkenetvén, szép ruhába öltöztetvén, egy faládba kell tenned, és a Gangába vinned; s egyszersmind a sötét hófél 14-dik napján házadban egy áldozatot kell hoznod. Ha így teendesz, ő csak férje házára fog veszedelmet hozni, nem a te házára is.”

A kereskedő a megmondott napra az áldozatra minden készületet tétete; a barát meg kalastromába visszatérvén; tanítványainak így szóla: „Oh, tanítványaim! A sötét hófél 14-dik napján nekem titkos búvostudományba avatattasom fog végre menni. Ugyanis Ganga-téví (Ganga vizének istennője) iránta való tisztelet- és hódolattételeim méltatván, azért kegyes ajándéku szent szerekkel tele látát fog nekem küldeni, korán reggel, nap-fölkeltekor. Aztán ti azt jól megvigyázzván, mihelyt eljő, csak huzzátok ki a Ganga vizéből és meghagyván rajta a pecsétet, szépen tegyétek le szobámba.

Hogy ily utasítást ada nekik, maga az nap éjjelén az áldozat meghozatala végett a kereskedő házához mene. Tanítványai addig a folyó partján várakoznak vala. — A kereskedő hát fiával együtt, noha véghetetlen bánattól meg vala zavarodva, mégis erőt yevén magán, megtevé mindazt, a mit tisztelendő lelki atyja neki monda. És a látát is a kereskedő éjjel után a Ganga vizébe ereszté, — és háza térvén, elvesztett leányát egész családjával keservesen kezdé megsíratni. —

Annak utána a láda napfölkeltkor Bhirmapurához közeledék. Ott a városbeli királynak szolgálai, kik fürdeni a Gangába mentek vala, megláták és a királyhoz elvívék. Midőn a király a láda fedelét megnyitván, oda néz, hát azt a leányt látja, és nagy csodálkozással vezéréhez fordulván, kérdi: „Ugyan, vezir, mi dolog ez?” Erre a vezir megkérde a leányt: „Ki vagy, kinek a leánya, és ide hogy jöttél?” A leány szemérmesen lesütvén szemét, monda: „En Szulócana kereskedőnek édes leánya vagyok. És ugyan ő, édes apám, miután lelki atyjával tanácskozott, e ládába fektete, s így ide vitetém. Egyebet mit sem tudok.” — A vezér elmés eszével a dolog miben-voltát csakhamar kiismeré, s a felől való véleményét a királylyal tudatá. A király is azonnal a leányt a ládából kiemelvén, belé egy nőtény majmot tétete, és azonképen megpecsételvén, a király szolgálai a látát megint a Gangába ereszték. Azonban azt szemük előtt tartván, rejtekezve utána indulának. És csakugyan a barátnek tanítványai ugy a mint amaz nekik megparancsolta vala, a látát kihuzák, és megpecsételve az ő szobájába betevék. Azután a barát vrradatra Szuvarnapurától megérkezvén, — minthogy a leányról való együtt létének kíváncsán a gyönyörűség részegítő érzetével már is tele vala, — megfürdék, tisztá ruhát vón magára, és tökéletesen kiczifrázván magát, összehívá tanítványait: „Most, hogy szobámban titkos avatattásra fogok állani, a gonosz lények többféle zavarást fognak megkísérteni. Azért ti, félre állván, vesztegeljétek, ájtatos imádkozással. Szobám ajtaját pedig semmiképen meg ne nyissátok.”

*) Hari mellékeve Visnu-nak, Hara = Sziva, Csandra = Hold, Szárjá = Nap. **) Tulajdonképen régi bölcsek és véda költők; aztán általában: szent ember. B. J.

Azután kéjes élvezet reményével — bemene. Mihelyt a láda fedelét megnyitá, azonnal a majom, minthogy nagy éhség is győtri vala, egészen fölböszülve neki ugrik, és a szegény barátnek fulét, orrát és a mijeit csak foghatja, rutúl kezdi összekarmolni. A barát nagy jajkiáltással segítségül hívja tanítványait: de ezek nagy szerénységükben és engedelmességükben az előbbi tilalom miatt, nem jövének el. Végre nagy bajjal maga kinyitván az ajtót, valahogy kiszabadula.

Alig hogy kiére, a királyi szolgák őt elfogák, megkötözték, és a királyhoz vívék, ki is őt örök időkre országából számkiveté. A leány pedig, minthogy minden erényvel ékeskedik vala, a királynak első felesége lön és az ő jeles tulajdonságai áldást árasztának az egész országra. Később, hogy atyja is e szerencsés állapotban megtalálá, egész családjában a legnagyobb öröm lön.

A pesterei barlang.

(Biharmegyében.)

A Nagy-Váradtól Erdélynek vezető utat a legregényesebb változatokban, de soha meg nem szakadva, mint valamely örök mozdulatlanul álló hadtest jobb és bal szárnyával — két hegysor védi, ölelkezve egymással az Erdély és Magyarhon közti határ vonalat képező tábornagyuk: a bizontos fejű Királyhágó hegyénl.

Dél-Biharmegye aligha mutathat föl gyönyörűbb, s festőbb szépséggel bíró tájat, mint Flesdtől Kolozsvárig. Az ő Királyhágó mintha fájlalna, hogy a mindenség ara őt rendelé válaszfalul az egymást szerető testvér-hon közé, örök könyököt sir, s folyamán áradt könyűit utánozhatlan tekervényességgel, néhol 2—3 ölnyi széles hegysorosok között bujkáltatja, a Körös folyamot; mely kristálytisza habocskákat hömpölygetve mint kék szalag futja keresztül s díszíti e vidéket, ha t. i. Királyhágó a nap ezüst sugáiraival kaczerkoldva, buját az őt testvérileg ölelő apróbb hegyek közt látszik feledni, míg ellenben, ha ősz fejt a téli zivatarnak kitarva, tavasszal hőköpenyét lerázza: a a kavicsain szökdecelő habokat zavaros szöke hullámokkal cseréli föl, s a vidék lakosainak nyugalmát, álmaikat magával ragadva rohan a Tiszába.

E kies vidéken mintegy a Körös völgyében nyugvólag emelkedik a fentebb említett hegysor nyugati szárnya Élesdtől fél-mérföldnyire, s a Jókai által oly gyönyörűen leírt tündérvárról 2 óra távolságra: a pesterei hegy előtövében Pestere oláh helység, mely fölött alig 50 lábnyira van a barlang nyílása.

A barlang fölfedeztetését az oláh nép ajkán élő monda szerint — s nagyon hihetőleg azon 3 oláh Columbusnak köszönhetjük, kik 1839-ben, mint katonakötelezetek az édesi hajduk üldözései elől menekülendők, még akkor erdővel borított hegyek közt bujkálva, e nyílásnál találtak menhelyet, honnan kettő, az éhség vallató hatalmát nem sokáig tűrhette feladatá magát, egy pedig papirosból sem szándékozván a bakkancsot elnyúni, örökre bent maradt, kinek később keresésére indulva fedezték föl e természeti tüneményt. Azóta több természetbúvár s jeles honfi látogatói voltak, kiknek nevei a barlang oldalfalába bevésvé állanak, s kiktől neveztetettek el a barlang üregei: Zichy, Horváth, Perényi, Gencsi, Tisza stb. csarnokainak.

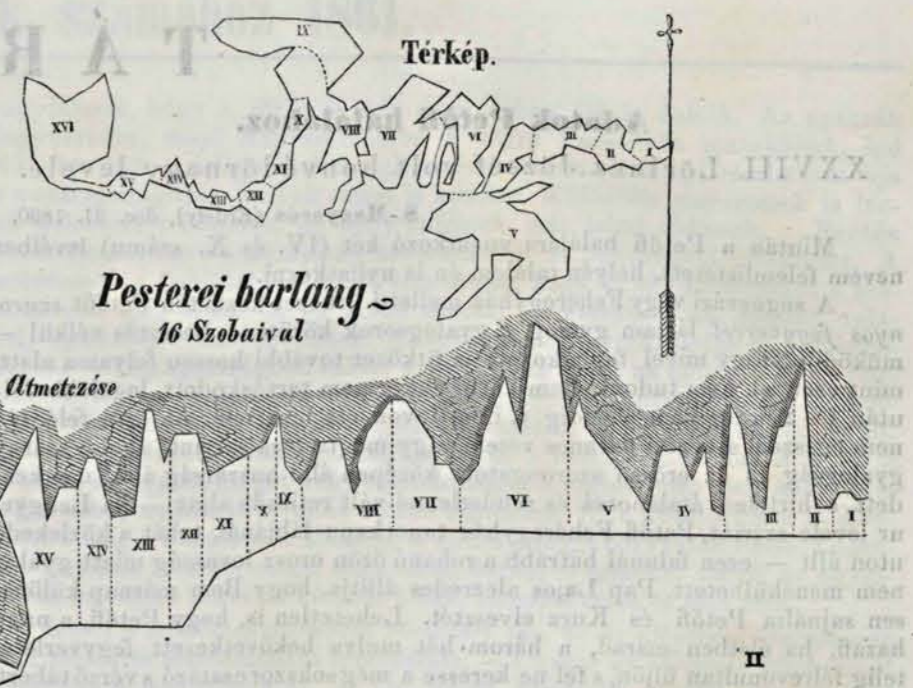
Az egész barlang 16. csarnokból áll. Hossza a nyílástól végéig 96. egyenes vonalban pedig 62. öl; szélessége mint a térkép mutatja — minden csarnoknak oly változó, hogy azoknak egyenként □ ölelbeni kimutatását látom szükségesnek.

1. csarnok	4, 9	□ ölben.
2. „	7, 9	„
3. „	13, 2	„
4. „	15, —	„
5. két kamarával	73, —	„
6. egy kamarával	32, 6	„
7. csarnok	40, 5	„
8. „	40, 6	„
9. „	35, 5	„
10. „	4, 3	„
11. „	5, —	„
12. „	7, 1	„
13. „	6, 5	„
14. „	4, 5	„
15. „	6, 8	„
16. „	69, 5	„

366, 9.

Ezek szerint a pesterei barlang 16 szobájának ürege mintegy 367 □ öl. A 8 első csarnok csaknem egy színben fekszik egymással, 8—12-ig, mely azonban már lefelé egy hasonlólag.

Ha a pesterei barlangot látogató, mineralogiai szempontból nem talál is valami rendkívülit, mennyiben fő alkotó része mész, mi kristallizálódni nem szokott, s csak az egyes, kiszedett mészkövek helyéni hasadékokon keresztül mindergő viz alkot valami stalactyt formát a barlangi hideg levegőben, — de zivárogat egy azon meglepő természeti tünemények közül, melynek a nyilván belépve az előttünk faklyát vívő s visszatérhető biztosításul zöld galyakat szóró oláh kalauz imádkozását halljuk, s 15—20 lábnyira egyik

üregből másikba hason csuszunk: a borzadálynak azon bizonyos reme járja át idegenként, mely önkéntelenül is eszünkbe juttatja, vajjon tettünk-e oda-haza testamentomot? Ez történt S. mérnök utitársammal; nekem azonban, midőn az ntolsó csarnokba csakugyan hason csuszva lejutottam, és sáros tenyereimmet megtöröltem, hideg borzadás futotta át eremet s a képzelet alphabeticus rendben ellenségeim lajstromát lebegteté előttem, míg végre kiábrándulva láttam, hogy egy boltozatos roppant magasságu templom formában vagyok, melyben még egy, természet által csudalán utánzott szöszék is van. Ez volt a 16-ik csarnok, melyet az oláhok nagy templomnak neveznek. — Szathmári Ede.

Gróf Szechenyi István műveiből.

— Kiki saját gondolatát hiszi legmélyebb sarkalatkőnek, s legeslegeső lépésnek, melynél hazánk lehető előmenetét kezdeni kellene. — Keserves ugyan, hogy a szükség legjobb tanító, de igaz; keserű, hogy a szerencsétlenség iskolája emeli a halandót legdicsőbb s legszentebb gerjedelmekre, de igaz; borzasztó, hogy kiontott embervérből ered halhatatlan név — s szabadság. — Nincs nagyobb kín a bizonytalanságnál s a bizonyos rosz kevésbbé koptatja belsónket, mint a bizonytalanság. — Nem öli azt unalom, kevés lesz annak a 24 óra, s nem untatja azt a kora nyári hajnal-támadat, ki hona ügyében fáradoz. A legszentebb kötelesség teljesítésének érzése tölti be az élet minden helyzetében edes meglelésséssel a hü hazafit, legyen herczeg, legyen zsellér. — Minden változásra, legyen az legislegjózanabb, fog minden bizonynyal valami zavar-krisis következni, s ezt kiállani mindenki nem akarja, vagy nem tudja, s kétséget nem szenved, hogy az átvaltozási időkben minden rendetlenebbül forog mint azelőtt, s hogy így azok, kik előre kombinálni nem tudnak, megijednek s minekelötte a zavaros rend helyreállott volna, már a kezdettel felhagynak, s magukat régi helyzetükben még jobban lesegézik. A régen sinlődő azon fordulásban, melyet megint az élet felé teszen, még roszabbul vagy legalább fájdalmasabbul érzi magát, mint azelőtt. — A becsületes cselekvő mód haszna legtávolabb időkre hat, egyes személyekre is jól sül ki, s hát még nemzetekre, melyek élete oly hosszú! — Minekelötte valami újat kezdenénk, ne felejtsük el soha, s vegyük előre számba mindazt, a mi hihetőleg magát ellenünk fogja szegezhetni. A nyílt tanácskozás s értekezésnek célja pedig, vagy tökéletes felvilágosítás, hogy ez vagy amaz karos avagy lehetetlen, s így annak elkerülése s abbanhagyása; vagy az egyetértés, s egy cél elérése végett összeszedett erő, ipar és munka, s így a bizonyos siker.

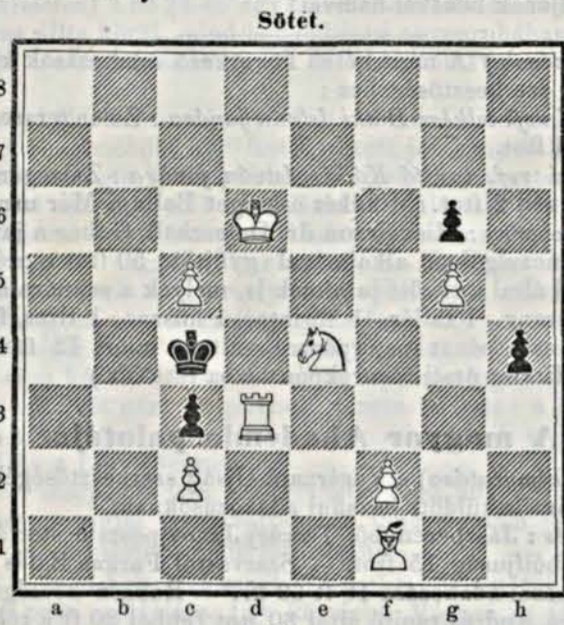
Egyveleg.

b.— (Uj vallásfelekezeti Amerikában.) Uj-York-állam ez évben törvényt hozott, mely szerint tiltva, van vasárnap szinielőadásokat és hangversenyeket tartani. E törvény kihirdetése utáni első vasárnap azonban, a nagyobbbrész németek által lakot városrészt egy sörházban olvasható volt: „Uj szabad német mulatóközség. Erkölcsi és vallási tárgyak előadása 3 és 8 óra-kor, 5 szakaszban.” Bent a sörház egyik szobája színházilag volt díszítve, s a szinpadon elsőb a sörös s aztán többen szónokoltak a mellett, hogy Isten a hetedik napot nyugalomra s vigadozásra rendelte s hogy ehhez szorosan kell ragaszkodni. A rendőrség az egybegyűlteket felfedezte s pénzbírságra ítélte, de védelmükre több más társulatok, különösen a szombatot ünneplők, kikelték s míg az ügy elsz igazítva, a mulató község folytatja összejövetelét, a nevezett sörházban.

b.— (Róma népessége) 188,817 lakosra megy s ezek közt 446 zsidó, 213 protestáns; továbbá 886 papnövendék, 2390 barát, 1417 világi pap, 34 püspök. A város lakosainak száma az utolsó tíz év alatt 12,247 fővel szaporodott.

SAKKJÁTÉK.

58-ik sz. feladvány. — B. Meszéná Istvántól (Lessen).

Világos indul s 4-ik lépése matot mond.

Az 52. számú feladvány megfejtése.

(Willmers Rudolftól.)

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1) Vf2-g3	Kc4-b5A)	1)	Fd8-e7D)
2) Vg3-b3	Kb5-a5a)	2) He4-d6†	Kc4-d4d)
3) He4-c8	b4-c3:	3) Vg3-d3†	tetszés szerint.
4) Vb3-b6†		4) Hd6-†	
a)	a4-b3:b)	d)	
2)	Kb5-a4	2)	Fe7-d6:
3) He4-d6†		3) Vg3-d3†	Kc4-d5
4) Bh1-a1†		4) e2-e4†	
b)	He7-d5c)	D)	
2)	Kb5-a5	1)	He7-b5E)
3) Vb3-d3†		2) He4-d2†	Kc4-d4:
4) Vd3-a6†		3) Vg3-d3†	tetszés szerint.
c)	e6-e5	E)	
2)	Kb5-a5	1)	e6-e5F)
3) He4-c3†		2) Bh1-c1†	Kc4-d5
4) Vb3-a4:†		3) Bc1-c5†	tetszés szerint.
A)	Kc4-d5B)	F)	
1)	Kd5-c4	1)	b4-b3G)
2) Vg3-e5†	tetszés szerint.	2) Vg3-c3†	Kc4-d5
3) Bh1-h3		3) Vc3-c5†	Kd5-e5:
4) H vagy V†		4) Vc5-e5†	
B)	Kc4-d4:C)	G)	
1)	Kd4-e4:	1)	Bh8-h5
2) Bh1-d1†	Kc4-e5	2) He4-d6†	Kc4-d4:
3) Vg3-f3†		3) Bh1-d1†	Kd4-c5
4) Vf3-e3†		4) Vg3-e3†	

(Apróbb változatát nem jegyeztük ide. De aligha csaló-lunk, midőn állítjuk, hogy minden eddig létező feladvány közt, ennek van legtöbb szép változata.)

Helyesen fejtettek meg. Veszprémben: Fülöp József. — **Kis-Kürtösön:** Csémiczky Károly. — **Lessen:** báró Meszéná István. — **Új-Becsen:** Cselkó György. — **Maros-Vásárhelyt:** Dósa Gábor. — **Parabutyban:** Rothfeld József. — **Rosonyban:** K. Gy. B.-Ujváros: Kovács Lajos. — **Sárospatakon:** Szivós Mihály. — **Gy.-Fejérvárott:** Horváth Lajos.

Az 53. számú feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól.)

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1) Vd7-b7:	Ba2-a6 (legjobb)	3)	tetszés szerint.
2) Vb7-g2	Bb1-e1: (legjobb)	4) Hd8-c6†	Fg8-f7:
3) Vg2-a8	Be1-e2:A)B)	5) Va8-e6†	
4) Hd8-c6†	Ba6-c6:		
5) Va8-a1†			
A)	d6-d5	B)	
3)	Ba6-d6	4) Hd8-f7†	
4) Va8-b8†		5) Va1-h1†	
5) Hd8-c6†			

Helyesen fejtettek meg. Veszprémben: Fülöp József. — **Lessen:** b. Meszéná István. — **Új-Becsen:** Cselkó György. — **Kis-Kürtösön:** Csémiczky Károly. — **B.-Ujváros:** Kovács Lajos. — **Parabutyban:** Rothfeld József. — **Sárospatakon:** Szivós Mihály.

Rövid értesítések. Sárospatak: Sz. M. A föllátás hibátlan. — **T.-Füred:** N. Gy. A multikori feladvány megfejtése helyes volt, de a mostaniak nem sikerültek. — **T.-Ss.-Miklós:** F. Á. Ez egyszer nem sikerült. — **Cs.: D. S. Nem úgy van az!** — **Gy.-Fejérvár:** H. L. Nálunk ön mindenkor szívesen látott vendég!

Szerkesztői mondanivaló.

5502. **Bécs.** K. M. Üdvözljük a Schallinger kávéházat és derek közönségét, mely annyi magyar lapot járát; sőt azt is teljesen méltányoljuk, hogy a lapok előfizetési díjához nemcsak — mint itt-ott irták — az orvosnövendékek, hanem erejükhez képest számos iparos ifjú is járul, és szorgalmasan olvasgatja. Ne is feledkezzenek meg egy percze re is, hogy „a nagy világon e kívül . . .” — Végre még azt is becsüljük, hogy a sz. István-terén levő café français kávéja egymaga 11 magyar lapot járát. Bécsi hazánkfiai nem fogják elmulasztani, e figyelmet viszonzni.

5503. **Letenye.** N. Z. Zs. A cikkek azért nem közöltetnek, mert a dolog természeté szerint e csúfolatnak is ugyan azon lapban van helye, hol a támadás történt. Vegye kérjük, tekintetbe a szükségképen közlendők halmazát, kivált egy hetilapnál s kivált most.

5504. **Pápa.** W. A. A szép rajzokat köszönettel vettük. Az ajánlatra nézve minden lépést meg fogunk tenni, a mit hátsérünkönél fogva lehet.

5505. **N.-Szombat.** T. Örömmel halljuk az ottani ifjuság szép előmenetét magyar szindarabok előadásában.

5506. **Makó.** Barys P. A P. U. „börzei árkelete” rendszeren és híven közli az ezüst és arany árat s ebből a bankjegyek értéke is kiszámítható.

5507. **Páka.** L. V. A volt honvédek iránt tett indítványa fölösleges volna, miután ez most ugy is kiváló figyelem tárgya a megyék gyűlésein. Általános elvet itt kimondani lehetetlen; minden alkalmazást fődolog: a képesség és jellem.

5508. **Két jó tanács.** Komoly dolgok; melyebb, tüzetesebb tárgyalásra volna szükség.

5509. **Selmecz.** O. E. Köszönjük a rajzot. Később akarjuk felhasználni, midőn valamennyi ily sírok rajzát bírandjuk.

5510. **Tisza-Ujlak.** K. A német kísérő levelet értjük, de a magyar cikket, nincs szerkesztői lángész, a ki emberi művé teremthesse. Nyelvtani gyakorlatok szorgalmas fordítását ajánljuk — átmeneti hídul a cikkekíráshoz.

5511. **Jaszapáti.** V. S. Ha tört nyernék, szívesen közöljük az egyes adakozók neveit is, — de mikor az annyi tört igényel, hogy sokszor kénytelenek vagyunk csupán az általános összeg, a hely s a beküldő megemlézése mellett maradni.

Nyílt tér.*)

Kérem a m. Akademia pénztárnokához. Romhány község f. é. febr. 26-án a magyar Akademia palotájára 40 a. é. forinttal, romhányi plébános s esperes főt. Poroszkay Péter ur 5 ft., alulirozt 5 ft., több romhányi földműves lakosok egy-egy forinttal járulván, tettek le nálam mintegy 57 forintot a. é. — melyeket én t. Frideczky Lajos tereseki földbírtokos urnak — ki ezen összeget, mint ivartó Tóth Lőrincz akademiai pénztárnok urhoz ígerte beküldeni, s állítólag be is küldötte, kézbesítettem. Miután ez lehetőséghözkepesti adomány hírlapilag kimutatva, s illetőleg közvélemény mai napiglan nem lenne, holott Romhány községe az első sorában sietett hazafiai kötelességét — filléreinek a haza oltárára letételével leróni — és nehogy én is, kinek szerencsém vala ezen összeget gyűjteni, azon polgártársaimtól, kik bizalomteljesen tettek le nálam szent célra szánt fillereiket — a gyanuvál, mintha ezeket t. Frideczky Lajos ur kezeibe át nem szolgáltatam volna — csak távolról is terheltessem — eszedzem, miként méltóztatnék többek nevében abbeli felhívásomra válaszolni: ha beküldettek-e valószággal fillereink, vagy sem?

Mi hazafiságát és becsületét mindenkienek tiszteltben tartjuk, valakit sérteni, szándékunktól távol levén, t. Tóth Lőrincz akademiai pénztárnok urnak nyilatkozataért hírlapilag eszedezünk. Tisztelettel maradván, Romhányban decemberhő 15-én 1860, többek nevében *Fityka Ferencz.*

— **Kérem.** Magyarhoni, általában európai levelezőimert kérem, hogy leveleiket hozzám ezután is az eddigi módon utasítsák. Minatitlan (Mexiko) dec. 5. 1860. — *László Károly.*

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

HETI NAP TÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Február		Jan. (6)	6. p.	6. p.	Sebat	6. p.	6. p.
3 Vasár.	F Balázs p.	F Balázs	22 A 3 Tim.	7 26 5 3	22 Nizk.h.	2 17 10 42	
4 Hétfő	Corsini Andr. Veronik.	23 Kelemen	7 25 5 4	23 Bójt 10	3 30 11 29		
5 Kedd	Ágota. Mod. Lehel	24 Xenia	7 23 5 6	24 t. h.	4 31 0 25		
6 Szerda	Dorottya sz. Dorottya	25 Gergely	7 22 5 7	25	5 22 1 30		
7 Csütört	Romuald ap. Richárd	26 Xenophon	7 20 5 9	26	6 3 2 41		
8 Péntek	Máthai János Salamon	27 Ján. Chr.	7 19 5 10	27(Sekal)	6 32 3 53		
9 Szomb.	Apollonia sz. Apollon	28 Syr. Eph	7 18 5 12	28 21. S.	6 56 5 4		

Holdnegyed: ● Ujhold 9-én 9 óra 21 perczkor este.

TARTALOM.

Dr. Römer Flóris (arczkép). V. — A nagy év. *Szász Károly.* — Életem legszomorabb napjai. (Folytatás). *Jókai Mór.* — Pontok Magyarország multjából. (Folytatás). — Szolnok (képpel). — A hamis barától egy hindu mese. *Budenz J.* — A pesterei barlang (rajzzal). Gróf Széchenyi István műveiből. Egyveleg. — **Tarház:** Adatok Petőfi halálához. XXVIII.—XXX. — Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Irodalom és művészet Közintézetek, egyletek. Mi újság? A magyar Akademia palotája. Színházi napló. Sakkjáték. Szerkesztői mondanivaló. Nyílt tér. Hetinaptár.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert:** (lak. magyar-utca 1. sz.)

6-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

Pest, február 10-én 1861.

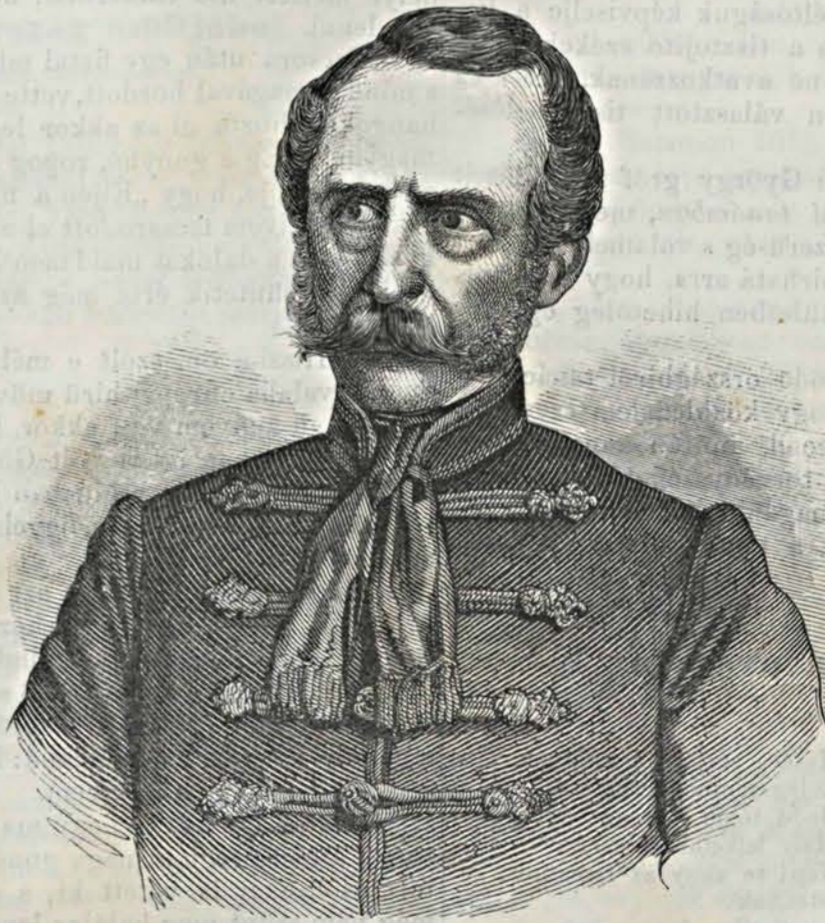
A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedérbén 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhöz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félve 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpenzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félve 10 ft., évnegyedre 5 ft. új penzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Apponyi György.

Az országbírói méltóság, ősi alkotmányunk egyik legrégebb intézménye. A *Judex curiae* latin elnevezés mutatja, hogy az országbíró a király székhelyén a legfelsőbb fölebbviteli hatóságot képezé, s a midőn idők folytán, egyes személyek helyett a kollektív bíróságok hozattak be, az országbíró, a nádor jelen nem létében, a hétszemélyes tábla elnöke lett. Országgyűlések alkalmával, a nádor jelen nem létében a főrendeknél elnökölt, valamint a karok és rendek tábláján is az elnöki széket, egy más törvénykezői tisztviselő, a királyi tábla elnöke, a személynök, foglalá el. — 1848. után igazságügyi miniszter nevezetvéen ki, az országbírói hivatal pusztán a hétszemélyes tábla elnökségévé változott. A midőn a „méltóságos főrendek táblájá”ból egyszerűen a „felsőház” lett, az országbíró is megszűnt e magas gyülekezet rendes elnöke lenni, habár az azon évben Pesten tartott országgyűlés alkalmával felsőházi elnöknek éppen Mailáth György nevezetvéen ki, azért a kormány ezen választása, egyes összeköttetésben nem volt a kinevezettnek országbírói tisztével.

Az idők és viszonyok hatalma ugy hozta magával, hogy 1861-ben a több mint 10 évig szünetelt országbírói méltóság ujra helyreállított. Az okt. 20-ki legfelsőbb kéziratokugyan arra mutattak kilátást, hogy az országbíró különösen az ujonnan szervezett m. kir. helytartó tanács vezérletével leend megbizva, s a főtárnokmester elnökösködése csak az országbíró kinevezetéseiig fogna tartani; azonban a korábban országbíróvá kinevezett gróf Cziráky János e hivatalt elvállalni nem akarván, a midőn egy más államférfi nevezetett ki e méltóságra, időközben, a törvénykezői ügyekben oly viszonyok jöttek létre, hogy e pillanatban az országbíró, minden idejét a törvénykezői ügyekben felmerült bonyodalmak veszik kizárólag igénybe.

Azon hazánkfia, a kire e nagy feladat megoldása vár,

GRÓF APPONYI GYÖRGY.

Apponyi György gróf, a ki született 1808-ban, s már kora ifjúságában a m. kir. udv. kancelláriánál fokonsként fogalmazói s titoknoki hivatalt viselt, később a kir. tábla bárója lett, végre pedig az udvari kancellária másodelnöke, mely hivatalát az 1848-ki pozsonyi országgyűlésnek csaknem végeig nagy erélyvel folytató.

Nincs most annak ideje, hogy elmondjuk, mennyire népszerűtlen ember volt egykor Apponyi György az országban. Most már más idők, más viszonyok vannak, s hiában akarnánk a régi dolgokról a jelen szempontjából ítélni. Akkor pártérdekből és szenvedélyből mondtunk mindenkiről ítéletet: most pedig kizárólag azt vesszük tekintetbe, hogy ki bizonyította be magát igazi hű magy hazafinak, a megpróbáltatás nehéz éveiben?

Ezóta egyszersmind a legnagyobb s legnehezebb politikai kérdéseket megoldák az idők, eldönték az események. A történetész ugyan fel fogja jegyezni, hogy például a kir. városok rendezése tárgyában mily szűk körre szorított választási törvényjavaslat volt az, mely az udv. kancelláriától, királyi előterjesztések alakjában, az országgyűlés elé terjesztetett? De nem kell felelni, hogy mily világ volt még akkor, s mily nézetek uralkodtak, nemcsak hazánkban, hanem egész Európában is. A világhírű tudós, *Guizot*, a ki Lajos Fülöp francziák királya alatt 8 évig volt miniszter, mindenkép el- leneszegült a franczia választási törvények megmásmásításának, pedig azon időben a dúsgazdag és annyi forradalmat átélte Franciaországban is, csak az birt követválasztási joggal, a ki legalább 200 franknyi egyenes adót fizetett. Ilyen egyén pedig még az óriás Franciaországban is legfőlebb csak 200,000 találkozott! Ma már másként van mindent. Franciaországban az általános szavazati jog uralkodik, Magyarországon pedig az 1848-ki dicső törvényekben a választási jog oly bőkezűleg van osztogatva, hogy e rendszabály által nálunk, minden